

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدرسه ی علمیه ی ریحانه النبی (صلی الله علیه و آله و سلم)

شهرستان شادگان

عنوان مقاله

محور ویژه همایش زن و نظام خانواده

(حفظ بنیان خانواده در سایه عفاف و حجاب)

محققین

کفایت آلبوشوکه

کد طلبگی

۹۷۱۲۲۰۷۰۱۱

تابستان ۱۳۹۸

حفظ بنیان خانواده در سایه عفاف و حجاب^۱

چکیده

عفاف در رفتار درحیطه‌ی حجاب و پوشش است. عفت، به معنی پارسایی و آن حالت نفسانی است که انسان را از غلبه‌ی شهوت بازدارد. قرآن به چند رفتار عفیفا، از جمله رعایت عفت در گفتار، نگاه، شهوت، پوشش، و عفت در کردار، به ویژه در زنان، اشاره می‌کند و تاکید می‌فرماید: صحبت کردن زنان با نامحرم باید عفیفا و به دور از نرمش و نازک کردن صدا باشد و از هرگونه سخنان غیر ضروری و بیهوده پرهیز کنند. در نگاه به نامحرم نیز زنان همانند مردان از چشم چرانی منع شده‌اند و باید از نگاه بد و هوس‌آلود چشم پوشی کنند؛ چراکه دیده به منزله‌ی دروازه‌ی دل است و اگر کنترل نشود در کشاندن آن به سمت گناه نقش زیادی دارد. قرآن زنان را مکلف می‌کند، جاذبه‌ها و زینت‌های ظاهری و باطنی خود را آشکار نکنند، مگر آنچه نمایان است. آنها باید پوششی مناسب که تمام گردن و سینه و اندام‌ها و زینت‌های پنهان آنها را مستور کند داشته باشند که موجب تهییج شهوت مردان نگردد و موجبات آزار و اذیت خود توسط افراد بیمار دل را فراهم نکنند. کردار و راه رفتن آنها نیز باید به دور از جلوه، خودنمایی و جلب توجه باشد. در نظام مقدس اسلام، این امور کاملاً حکیمانه و به مصلحت زن و اجتماع وضع گردیده است. زنان با رعایت حجاب و عفاف و پوشش کامل و داشتن رفتاری به دور از خودآرایی و خودنمایی می‌توانند آرامش و آسایش و امنیت خود، خانواده و جامعه را به ارمغان بیاورند و از گسیختگی بنیان خانواده جلوگیری کنند و مانع بسیاری از فتنه‌ها که ریشه در عدم رعایت و حفظ حریم عفاف دارد، گردند.

کلیدواژه: حجاب، خانواده، عفاف.

^۱ - حوزه‌ی ریحانه النبی (س)، شهرستان شادگان، کفایت آلبوشوکه، طلبه سال دوم (کدطلبگی ۹۷۱۲۲۰۷۰۱۱) (سطح دو).

مقدمه

یکی از عوامل استحکام خانواده و اجتماع، ملکه‌ی نفسانی عفاف است که اگر در جان پرورنده شود به ثمر نشسته و حاصل آن مصونیت و در نتیجه قرب و نزدیکی به خداوند خواهد بود. به طور یقین، با رعایت عفاف و حجاب آثار و برکاتی از جمله بالا رفتن ارزش و احترام زن، آرامش روانی، پایبندی به خانواده و استحکام اجتماع به بار می‌نشیند.

۱- مفهوم عفاف

عفت، نگاه داشتن نفس از چیزهایی است که حرام بوده یا انجام آن شایسته نیست و به تعبیر دیگر، عفت عبارت است از بازداشتن نفس و نگاه داشتن قوای شهوانی از محرمات و نوامیس مردم.^۱ راغب اصفهانی در معنای عفت می‌نویسد:

العِفَّةُ حُصُولُ حَالَةٍ لِلنَّفْسِ تَمْتَنِعُ بِهَا عَنْ غَلَبَةِ الشَّهْوَةِ، عفت یک حالت نفسانی است که مانع از تسلط شهوت و هوای نفسانی بر انسان می‌شود.^۲

^۱ - ابی الفضل جمال الدین، ابن منظور، لسان العرب، ج ۹، بیروت: چاپ چهارم، دارصادر. ۲۰۰۰ م،، ص ۲۵۳.

^۲ - علی اکبر، قریشی، قاموس قرآن، ج ۵ تهران، بی‌چا، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۸، ص ۱۸.

۲- مفهوم حجاب

حجاب را از دو بعد لغوی و اصطلاحی می توان تعریف کرد که در بعد لغوی در ساده ترین تعریف حجاب به معنی پوشش و فاصله میان دو چیز معنا شده است؛ چنان که ابن منظور می نویسد: «الحجاب: الستر... و الحجاب اسم ما احتجب به وکل ما حال بین شیئین: حجاب... و کل شیء منع شیئاً فقد حجبه...» «حجاب به معنای پوشانیدن است و اسم چیزی است که پوشانیدن با آن انجام می گیرد و هرچیزی که میان دو چیز، جدایی می اندازد، حجاب گویند و هر چیزی که مانع از چیز دیگر شود او را حجب نموده است.»^۱

و در کلامی دیگر خداوند متّان می فرماید: «وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ» «و میان ما و تو حجابی وجود دارد،»^۲

نیز بدین معنا به کار رفته است.

در قرآن کریم در داستان سلیمان، غروب خورشید را این طور توصیف می کند: «حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ» «تا آن وقتی که خورشید در پشت پرده مخفی شد.»^۳

در کتب لغت فارسی نیز برای واژه ی «حجاب» معنای مختلفی مانند: «پرده، ستر، نقابی که زنان چهره ی خود را به آن می پوشانند، روی بند، برقع، چادری که زنان سرتاپای خود را بدان می پوشانند.» آمده است.^۴

^۱ - ابی الفضل جمال الدین، ابن منظور، لسان العرب، ج ۴ بیروت: چاپ چهارم، دارصادر. ۲۰۰۰ م، ص ۳۶.

^۲ - سوره فصلت (۴۱)، آیه ۵.

^۳ - سوره ص (۳۸)، آیه ۳۲.

^۴ - محمد، معین، فرهنگ فارسی، ج ۱، تهران: بی جا، امیر کبیر، ۱۳۷۹، ص ۱۳۴۰.

به او جمال داد ، موظف است از دیگران بیشتر پاک دامن تر باشد ، همه باید عقیف باشند اما آن کسی که از جمال متنعم است وظیفه اش درباره عفت بیش از دیگران است.^۱

زنان با رعایت حجاب و عفاف و پوشش کامل و داشتن رفتاری به دور از خودآرایی و خود نمایی می توانند آرامش و آسایش و امنیت خود، خانواده و جامعه را به ارمغان بیاورند و از گسیختگی بنیان خانواده جلوگیری کنند و مانع بسیاری از فتنه‌ها که ریشه در عدم رعایت و حفظ حریم عفاف دارد، گردند.

۳-۲- حجاب حق الهی

بعضی ها خیال می کنند حجاب برای زن محدودیت و حصار است که خانواده و وابستگی به شوهر برای او ایجاد نموده است ، و لذا حجاب را نشانه ضعف و محدودیت زن می دانند. اینکه تبیین حجاب در بینش قرآن کریم این است که زن باید کاملاً درک کند که حجاب او تنها مربوط به خود او نیست تا بگوید من از حق خودم صرف نظر کردم حجاب زن مربوط به مرد نیست تا مرد بگوید من راضیم حجاب زن مربوط به خانواده نیست تا اعضای خانواده رضایت بدهند حجاب زن ، حق الهی است لذا می بینید در جهان غرب و کشورهایی که به قانون غربی مبتلا هستند اگر زن همسر داری آلوده شد و همسرش رضایت داد قوانین آنها پرونده را مختومه اعلام می کنند اما در اسلام این چنین نیست حرمت زن نه اختصاص به خود زن دارد نه شوهر و نه ویژه برادر و فرزندان می باشد همه اینها اگر رضایت بدهند قرآن راضی نخواهد بود چون حرمت زن و حیثیت زن به عنوان حق الله مطرح است و خدای سبحان زن را با سرمایه عاطفه آفرید که معلم رقت باشد و پیام عاطفه بیاورد اگر جامعه ای این درس رقت و عاطفه را ترک نمودند و به دنبال غریزه و

^۱ - عبدالله، جوادی آملی، اسرار عبادات، بی جا، چاپ چهارم، انتشارات الزهراء، ۱۳۷۲، ص ۵۷.

شهوت رفتند به همان فسادى مبتلا مى شوند که در غرب ظهور کرده است . لذا کسى حق ندارد بگوید من به نداشتن حجاب رضایت دادم ، از این که قرآن کریم مى گوید هر گروهى ، اگر راضى هم باشند ، شما حد الهى را در برابر آلودگى اجرا کنید ، معلوم مى شود عصمت زن ، حق الله است و به هیچ کسى ارتباط ندارد . قهرا همه اعضاى خانواده و اعضاى جامعه و خصوصا خود زن امین امانت الهى هستند . زن به عنوان امین حق الله از نظر قرآن مطرح است یعنى این مقام را و این حرمت و حیثیت را خدای سبحان که حق خود اوست به زن داده و فرموده : این حق مرا تو به عنوان امانت حفظ کن آنگاه جامعه به صورتى در مى آید که شما در ایران مى بینید جهان در برابر ایران خضوع نموده است زیرا که در مساله جنگ تا آخرین لحظه صبر نمود و کارى که بر خلاف عاطفه و رقت و رافت و رحمت باشد انجام نداد . با این که دشمنان او از آغاز حمله به مناطق مسکونى کشتار بی رحمانه بی گناهان و غیر نظامى ها را مشروع نمودند . جامعه ای که قرآن در او حاکم است ، جامعه عاطفه است و سرش این است که نیمى از جامعه را معلمان عاطفه به عهده دارند و آن مادرها هستند چه بخواهیم چه نخواهیم چه بدانیم و چه ندانیم اصول خانواده درس رافت و رقت مى دهد و رافت و رقت در همه مسائل کارساز است . فلسفه حجاب در قرآن بنابراین در هر بخشی و هر بعدی از ابعاد برای سیر به مدارج کمال بین زن و مرد تفاوتی نیست منتها باید اندیشه ها قرآن گونه باشد یعنى همان گونه که قرآن بین کمال و حجاب و اندیشه و عفاف جمع نمودما نیز در نظام اسلامى بین کتاب و حجاب جمع کنیم . یعنى عظمت زن در این است که : «ان لایرین الرجال ولایراهن الرجال» «نبینند مردان نامحرم را و مردان نیز آنان را نبینند.» قرآن کریم وقتى درباره حجاب سخن مى گوید مى فرماید : حجاب عبارت است از احترام گذاردن و حرمت قائل شدن برای زن که نامحرم او را از دید حیوانى ننگرند لذا نظر کردن به زنان غیر مسلمان را بدون قصد تباهى جایز مى داند و علت آن این است که زنان غیر مسلمان از این حرمت بی بهره اند . حال اگر کسى از تشخیص اصول ارزشى عاجز باشد ، ممکن است معاذ الله حجاب را

یک بند بندگان و حال این که قرآن کریم وقتی مسأله لزوم حجاب را بازگو می کند علت و فلسفه ضرورت حجاب را چنین بیان می فرماید: «ذلک ادنی ان يعرفن فلا يؤذین» «یعنی برای این که شناخته نشوند و مورد اذیت واقع نگردند».^۱ چرا که آنان تجسم حرمت و عفاف جامعه هستند و حرمت دارند.»

که زن در مقابل مرد غیر از زن در مقابل شوهر است یعنی زن در مقابل شوهر باید تمکین کند اما زن در مقابل جامعه، مثل فردی از افراد جامعه است و این چنین نیست که باید اطاعت کند.^۲ بدین ترتیب عفت و حیا در برابر شوهر تقبیح و در برابر نامحرم تأکید شده است. این مسأله حکایت از حکیمانه بودن دین مبین اسلام در راستای استواری نظام خانواده دارد.

^۱ -سوره احزاب(۳۳)، ۵۹.

^۲ - عبدالله، جوادی آملی، زن در آیینه جلال و جمال، بی جا، بی چاپ، نشر فرهنگی رجا، ۱۳۶۹، صص ۲۴۳-۲۴۲.

نتیجه گیری

زن مسلمان باید همواره سرمایه‌ی عفت و حیای خویش را که خداوند فطرتاً در نهاد وی قرار داده حفظ نماید و تمامی اعمال، رفتار، حرکات و سخنان، نگاه‌ها و پوشش‌های او شیوه‌ی عقیفانه داشته و به دور از هرگونه خودنمایی و جلوه‌گری و حرکت تحریک‌آمیز باشد و روابط او با نامحرم در کمال احتیاط و در حدّ ضرورت و در چارچوب دین صورت گیرد.

همه‌ی این موازین ناشی از نظام حکیمانه‌ی خداوند است و جز برای مصلحت و منفعت زن و خانواده و اجتماع بشر وضع نگردیده است.

به طور یقین، با رعایت عفاف و حجاب آثار و برکاتی از جمله بالا رفتن ارزش و احترام زن، آرامش روانی، پابندی به خانواده و استحکام اجتماع به بار می‌نشیند.

در این راستا، باید با نهادینه کردن فرهنگ حجاب و عفاف در جامعه در جهت اعتلای آن تلاش نمود و کوشش کرد کسانی که از این امر غافل گشته اند، گم شده‌ی فطرت خویش را به دست آورند و جان خموش و شخصیت منکوب خویش را بیدار و زنده گردانند و هویت و اصل خویش را باز یابند.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

کتب فارسی

۱- جوادی آملی، عبدالله، زن در آئینه جلال و جمال، بی جا، بی چا، نشر فرهنگ رجاء، ۱۳۶۹.

۲- _____، اسرار عبادات، بی جا، چاپ چهارم، انتشارات الزهراء، ۱۳۷۲.

۳- _____، حکمت نظری و عملی، بی جا، بی چا، دفتر انتشارات اسلامی، بی تا.

۴- قریشی، علی اکبر. قاموس قرآن، ج ۵ تهران، بی چا، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۸.

۵- معین، محمد. فرهنگ فارسی، ج ۱، تهران، بی چا، امیر کبیر، ۱۳۷۹.

کتب عربی

۶- ابن منظور، ابی الفضل جمال الدین. لسان العرب، ج ۴، ۹، بیروت، چاپ چهارم، دارصادر. ۲۰۰۰ م.